

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07/10-168М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Психологічний супровід інклюзивної освіти»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності С4 «Психологія»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 1
від 03.09.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності С4 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Шпак С. Г. Рівне : НУВГП, 2025. 44 с.

Укладач: Шпак С. Г., кандидат психологічних наук, доцент.

Відповідальний за випуск: Сокаль В. А., кандидат пед. наук, доцент, в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності Ставицький О. О.

Попередня версія 07-03-306М

© С. Г. Шпак, 2025

© НУВГП, 2025

Вступ

Метою вивчення дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти» є формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій системи загальної психологічної підготовки в сфері інклюзивної освіти. Засвоєння студентами знань про особливості процесу залучення осіб з обмеженими можливостями здоров'я у загальноосвітній простір, понятійно-термінологічно поле інклюзивної освіти, міжнародне та українське законодавство стосовно навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я, тенденції й проблеми становлення інклюзивної освіти в Україні, особливості впровадження інклюзивного навчання в системі національної освіти.

Завданнями курсу є:

- розкрити основні теоретичні положення основ психології інклюзивного навчання;
- дати знання про теоретично-методологічні закономірності організації навчально-виховного процесу, який би задовольняв освітні потреби дітей з вадами у розвитку;
- ознайомити студентів з основними методами спеціальними освітніми і фаховими технік керівництва процесом навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами;
- розвинути навички встановлення контакту, партнерської взаємодії, візуальної психодіагностики, конструктивного підходу у вирішенні проблем соціальної взаємодії;
- формувати освічену, творчу особистість майбутнього психолога, корекційного психолога, здатного створити позитивний клімат в шкільному середовищі та поза його межами;
- формувати у майбутнього фахівця професійно-психологічні компетенції та позиції, потреби у самовдосконаленні.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти» спрямовано на формування таких компетенцій:

Інтегральна: здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначенністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК6. здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
ЗК9. здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК12. Здатність розробляти/оновлювати програму навчальної дисципліни.

СК13. Здатність проводити навчальні заняття (консультації, індивідуальний супровід) та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб студентів.

Програмні результати навчання:

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР14. Здійснювати викладання (консультативну підтримку) циклу психологічних дисциплін у ЗВО.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується опануванням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка фіксованих виступів, підготовка до семінарських занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид

семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонується опрацювання конспекту лекції, рекомендованих джерел та контрольні запитання.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Поняття інвалідності та інклюзії

Тема 1. Етика та філософія інклюзії

Поняття інвалідності, інклюзії та інтеграції. Поняття «інвалідність» та «особа з особливими потребами». Поняття медико-соціальної роботи. Медико-соціальна експертиза. Критерії визначення групи інвалідності. Філософія інклюзії. Ідеологія та цінності інклюзії. Права дітей та права осіб з інвалідністю. Біопсихосоціальна модель інвалідності. Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.

Основні поняття: інклюзія, інвалідність, інтеграція, соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти, інклюзивна освіта, права дітей та права осіб з інвалідністю, біопсихосоціальна модель інвалідності, етика спілкування з особою з інвалідністю.

Тема 2. Нормативно-правова база інклюзивної освіти

Основні міжнародні документи у сфері інклюзивної освіти. Законодавча і нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні. Інвалідність та інклюзія. Підтримка інклюзивної освіти, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

Основні поняття: інвалідність, групи інвалідності, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, підтримка інклюзивної освіти, інклюзивне навчання,

стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

Тема 3. Оптимальне пристосування інклюзивного освітнього простору

Принципи універсального дизайну. Простір школи. Організація ресурсної кімнати. Простір класу. Основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.

Основні поняття: принципи універсального дизайну, цілі уроку, тип виконання, тип подання матеріалу, робочий простір, простір школи, орієнтація та мобільність, ресурсна кімната, сенсорний куток, ігрова зона, сенсорна кімната, медіатека, простір класу, візуальні підказки інтерактивна дошка.

Тема 4. Команда супроводу та взаємодія її членів

Умови освітніх послуг для забезпечення ефективного навчання дитини з ООП. Організація інклюзивного навчання дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому середовищі. Склад команди супроводу.

Основні поняття: Супровід, склад команди супроводу, командна взаємодія, спеціалісти супроводу, адміністрація школи, учитель, асистент учителя, соціальний педагог, вихователь ГПД, практичний психолог, логопед, учитель-дефектолог (тифлопедагог), учитель-дефектолог (сурдопедагог), учитель-дефектолог (олігофренопедагог), учитель-реабілітолог (ортопедагог), медичний працівник закладу освіти.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти

Тема 5. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг

Етапи психолого-педагогічних послуг. Особливості співпраці з батьками дітей з ООП. Модель формування оптимальної позиції батьків. Кроки до залучення батьків. Методичні рекомендації щодо роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами.

Основні поняття: Етапи супроводу, співпраця команди супроводу та батьків, стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків, етика спілкування фахівців з батьками, місія батьків, кроки до залучення батьків, контакт та консультації, оптимальний контакт, завдання, прийоми та форми дій, можливості співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.

Тема 6. Індивідуалізація освітнього процесу

Індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП. Стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини. Особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП. Розробка індивідуальної програми розвитку. Особистісно орієнтоване навчання. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.

Основні поняття: індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП, дослідження інтелектуальних здібностей, типові особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та

поведінки дітей з ООП, тести для проведення комплексної оцінки дитини, індивідуальна програма розвитку, розробка індивідуальної програми розвитку дитини, особистісно орієнтоване навчання, принцип «розвиваючої допомоги», «дослідне учіння», особливості оцінювання досягнень дітей з ООП, оцінювання навчальних досягнень, портфоліо, адаптація оцінювання, моніторинг успішності освітнього процесу, затвердження ППР.

Тема 7. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з ОПП

Професійна та психологічна готовність педагога. Кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес. Педагогічна супервізія. Алгоритм проведення супервізійних груп. Загальні рекомендації педагогам з формування учбової поведінки у дітей з ООП

Основні поняття: індивідуалізація та диференціація освітнього процесу, професійна готовність та психологічна готовність, інформаційна обізнаність, способи влучення дитини, кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес, емоційне вигорання, педагогічна супервізія, форми педагогічної супервізії, обов'язкова умова супервізії, супервізійні групи, формування учбової поведінки у дітей з ОПП.

Тема 8. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти

Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах. Психолого-педагогічний супровід студентів з ООП у вищих навчальних закладах. Стратегія використання у викладанні технології «Диференційованої інструкції». Стратегія використання у

викладанні технології «Прямого навчання». Стратегія використання у викладанні технології «Навчання без помилок». Стратегія використання методу взаємного навчання.

Основні поняття: індивідуальний підхід, шкільна дезадаптація учнів з ООП, диференційоване навчання, компоненти стратегії прямого навчання, структура уроку методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Вивчення курсу передбачає проведення лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, самостійну роботу студентів, використання різних форм контролю рівня знань студентів (виконання контрольних та творчих робіт, захист рефератів, співбесіда з окремих тем (питань теми), вибір адекватних методик для проведення дослідної роботи з дітьми різного віку, проведення атестації, заліку).

Велика увага приділяється розвитку наукового творчого мислення студентів, чому сприяють завдання для самостійної роботи.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.	З.ф.
1.	Тема 1. Етика та філософія інклюзії	2	2
2.	Тема 2. Нормативно-правова база інклюзивної освіти	2	-
3.	Тема 3. Оптиміальне пристосування інклюзивного освітнього простору	2	-
4.	Тема 4. Команда супроводу та взаємодія її членів	2	2
5.	Тема 5. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг	4	2
6.	Тема 6. Індуїдуалізація освітнього процесу	2	-
7.	Тема 7. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з ОПП	2	-
8.	Тема 8. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти	4	2
	Разом	20	8

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Семінарське заняття № 2

Тема: *Етика та філософія інклюзії*

Вид заняття: семінар-практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості філософії, ідеології та цінностей інклюзії, біопсихосоціальну модель інвалідності та етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.

вміти охарактеризувати Біопсихосоціальну модель інвалідності та етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Етика та філософія інклюзії».

План

1. Поняття «інвалідність» та «особа з особливими потребами»
2. Поняття медико-соціальної роботи. Медико-соціальна експертиза
3. Критерії визначення групи інвалідності
4. Філософія інклюзії
5. Ідеологія та цінності інклюзії
6. Права дітей та права осіб з інвалідністю
7. Біопсихосоціальна модель інвалідності
8. Етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю

Основні поняття: інклюзія, інвалідність, інтеграція, соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти, інклюзивна освіта, права дітей та права осіб з інвалідністю, біопсихосоціальна модель інвалідності, етика спілкування з особою з інвалідністю.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте загальну характеристику поняття «інклюзія», «інвалідність», «інтеграція».
2. Проаналізуйте поняття «медико-соціальної роботи» та «медико-соціальна експертиза».
3. Визначіть критерії визначення групи інвалідності.
4. Охарактеризуйте терміни: соціальна концепція, цінності інклюзії, основний принцип інклюзії, основна ідея інклюзивної освіти, спрямування інклюзивної освіти.
5. Проаналізуйте Права дітей та права осіб з інвалідністю.
6. Охарактеризуйте Біопсихосоціальну модель інвалідності.
7. Проаналізуйте етичні аспекти спілкування з особою з інвалідністю.
8. Визначіть загальні рекомендації із супроводу та взаємодії з людиною з інвалідністю.
9. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з

- порушенням зору.
10. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням опорного апарату.
  11. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною з порушенням слуху.
  12. Охарактеризуйте особливості взаємодії з людиною із затримкою розумового розвитку.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.

8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: *Нормативно-правова база інклюзивної освіти*

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* стан розвитку інклюзивної освіти в Україні та за кордоном, нормативно-правові аспекти інклюзивної освіти, поняття інвалідності та інклюзії.

вміти здійснювати порівняльний аналіз міжнародного права в інклюзії та нормативно-правових аспектів інклюзивної освіти в Україні.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Нормативно-правова база інклюзивної освіти».

План

1. Основні міжнародні документи у сфері інклюзивної освіти
2. Законодавча і нормативно-правова база інклюзивної освіти в Україні
3. Інвалідність та інклюзія

Основні поняття: інвалідність, групи інвалідності, інклюзія, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з

психологічними тестами

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Визначте особливості міжнародних документів у сфері інклюзивної освіти.
2. Охарактеризуйте законодавчу та нормативно-правову базу інклюзивної освіти в Україні.
3. Охарактеризуйте поняття «інвалідність» та «інклюзія».
4. Визначте взаємозв'язки понять: інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, стратегія інклюзивного навчання, освітнє середовище, компоненти інклюзивної освіти.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. Документ 995_g71, чинний, поточна редакція. Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
2. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. Документ 995_g72, чинний, поточна

- редакція – Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g72
3. ЮНЕСКО. 2013. Підсумковий документ технічної консультації з питання виховання глобальної громадянськості. Виховання в душі глобальної громадянськості: нова перспектива. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002241/224115E.pdf>
  4. ЮНЕСКО. 2006. Всесвітня доповідь по моніторингу ОДВ 2006 р. Грамотність: життєва необхідність, с. 154. URL: http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt6_eng.pdf.

Семінарське заняття № 3

Тема: *Оптимальне пристосування інклюзивного освітнього простору*

Вид заняття: семінар–практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* основні принципи універсального дизайну, зміст понять «простір школи» та «простір класу».

вміти охарактеризувати основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Оптимальне пристосування інклюзивного освітнього простору».

План

1. Принципи універсального дизайну

2. Простір школи
3. Організація ресурсної кімнати
4. Простір класу
5. Основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП

Основні поняття: принципи універсального дизайну, цілі уроку, тип виконання, тип подання матеріалу, робочий простір, простір школи, орієнтація та мобільність, ресурсна кімната, сенсорний куток, ігрова зона, сенсорна кімната, медіатека, простір класу, візуальні підказки інтерактивна дошка.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте основні принципи універсального дизайну.
2. Проаналізуйте поняття «простір школи».
3. Охарактеризуйте фактори організації ресурсної кімнати.
4. Проаналізуйте поняття «простір класу».
5. Дайте визначення трансферу та охарактеризуйте послідовність його аналізу.

б. Опишіть основні вимоги принципів розумного пристосування та універсального дизайну для окремих категорій дітей з ООП.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143 –148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.

8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: *Команда супроводу та взаємодія її членів*

Вид заняття: семінар–практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості створення команди супроводу та взаємодія її членів.

вміти створювати команди супроводу відповідно запитів та мети.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Команда супроводу та взаємодія її членів».

План

1. Умови освітніх послуг для забезпечення ефективного навчання дитини з ООП
2. Організація інклюзивного навчання дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому середовищі
3. Склад команди супроводу

Основні поняття: Супровід, склад команди супроводу, командна взаємодія, спеціалісти супроводу, адміністрація школи, учитель, асистент учителя, соціальний педагог, вихователь ГПД, практичний психолог, логопед, учитель-дефектолог (тифлопедагог), учитель-дефектолог (сурдопедагог), учитель-дефектолог

(олігофренопедагог), учитель-реабілітолог (ортопедагог), медичний працівник закладу освіти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте загальну характеристику складу команди супроводу.
2. Охарактеризуйте особливості спеціалістів команди супроводу.
3. Проаналізуйте функції адміністрації школи, учителя, асистента учителя.
4. Охарактеризуйте функції соціального педагога, вихователя ГПД, практичного психолога, логопеда.
5. Проаналізуйте функції учителя-дефектолога (тифлопедагога), учителя-дефектолога (сурдопедагога), учителя-дефектолога (олігофренопедагога).
6. Охарактеризуйте функції учителя-реабілітолога (ортопедагога), медичного працівника закладу освіти.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.
8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: *Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг*

Вид заняття: семінар–практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* основні етапи психолого-педагогічних послуг та особливості співпраці з батьками дітей з ООП.

вміти охарактеризувати Модель формування оптимальної позиції батьків та особливості співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг».

План

1. Етапи надання психолого-педагогічних послуг
2. Особливості співпраці з батьками дітей з ООП
3. Модель формування оптимальної позиції батьків
4. Кроки до залучення батьків
5. Методичні рекомендації щодо роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання
6. Співпраця з інклюзивно-ресурсними центрами

Основні поняття: етапи супроводу, співпраця команди супроводу та батьків, стадії співпраці, проблеми батьків під час супроводу, модель формування оптимальної позиції батьків, етика спілкування фахівців з батьками, місія батьків, кроки до залучення батьків, контакт та консультації, оптимальний контакт, завдання, прийоми та форми дій, можливості співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Опишіть етапи надання психолого-педагогічних послуг.
2. Охарактеризуйте особливості співпраці з батьками дітей з ООП.
3. Визначте Модель формування оптимальної позиції батьків.
4. Опишіть Кроки до залучення батьків.
5. Розкрийте суть методичних рекомендацій щодо роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.
6. Опишіть особливості співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські береги, 2020. 364 с.

3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.
8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Індивідуалізація освітнього процесу

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мета: *знати* індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП та стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини.

вміти охарактеризувати особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП та особливості особистісно орієнтованого навчання, розробляти індивідуальної програми розвитку.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Індивідуалізація освітнього процесу».

План

1. Індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП
2. Стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини
3. Особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП
4. Розробка індивідуальної програми розвитку
5. Особистісно орієнтоване навчання
6. Особливості оцінювання досягнень дітей з ООП

Основні поняття: індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП, дослідження інтелектуальних здібностей, типові особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП, тести для проведення комплексної оцінки дитини, індивідуальна програма розвитку, розробка індивідуальної програми розвитку дитини, особистісно орієнтоване навчання, принцип «розвиваючої допомоги», «дослідне учіння», особливості оцінювання досягнень дітей з ООП, оцінювання навчальних досягнень, портфоліо, адаптація оцінювання, моніторинг успішності освітнього процесу, затвердження ІПР.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши

конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з ООП.
2. Охарактеризуйте стандартизовані тести для проведення комплексної оцінки дитини.
3. Проаналізуйте особливості пізнавальної діяльності, соціальної адаптації та поведінки дітей з ООП.
4. Визначте техніки розробки індивідуальної програми розвитку.
5. Охарактеризуйте особливості особистісно орієнтованого навчання.
6. Проаналізуйте особливості оцінювання досягнень дітей з ООП.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.

3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.
8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: *Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з ОПП*

Вид заняття: семінар-практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: *знати* основні кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес та алгоритм проведення супервізійних груп.

вміти охарактеризувати основи педагогічної супервізії та загальні рекомендації педагогам з формування учбової поведінки у дітей з ООП

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Професійна та

психологічна готовність педагога до навчання дітей з ОПП».

План

1. Професійна та психологічна готовність педагога
2. Кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес
3. Педагогічна супервізія
4. Алгоритм проведення супервізійних груп
5. Загальні рекомендації педагогам з формування учбової поведінки у дітей з ООП

Основні поняття: індивідуалізація та диференціація освітнього процесу, професійна готовність та психологічна готовність, інформаційна обізнаність, способи влучення дитини, кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес, емоційне вигорання, педагогічна супервізія, форми педагогічної супервізії, обов'язкова умова супервізії, супервізійні групи, формування учбової поведінки у дітей з ОПП.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Проаналізуйте професійну та психологічну готовність педагога.
2. Опишіть кроки педагога для влучення дитини з ООП в освітній процес.

3. Охарактеризуйте основи педагогічної супервізії.
4. Проаналізуйте алгоритм проведення супервізійних груп.
5. Охарактеризуйте загальні рекомендації педагогам з формування учбової поведінки у дітей з ООП.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.
8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: *Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти*

Вид заняття: семінар-практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, перегляд мультимедійних презентацій, психологічне дослідження, самостійна робота, перегляд науково-популярного фільму.

Мета: *знати* особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах та студентів з ООП у вищих навчальних закладах.

вміти охарактеризувати використання у викладанні технології інклюзивного навчання.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання (тестовий контроль) до теми «Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти».

План

1. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах
2. Психолого-педагогічний супровід студентів з ООП у вищих навчальних закладах
3. Стратегія використання у викладанні технології «Диференційованої інструкції»
4. Стратегія використання у викладанні технології «Прямого навчання»
5. Стратегія використання у викладанні технології «Навчання без помилок»
6. Стратегія використання методу взаємного навчання

Основні поняття: індивідуальний підхід, шкільна дезадаптація учнів з ООП, диференційоване навчання, компоненти стратегії прямого навчання, структура уроку методом прямого навчання, методика «так» або «ні», етапи

навчання «так/ні», навчання без помилок, взаємне навчання дітей, компоненти взаємного навчання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Завдання для підготовки до семінарського заняття:

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в загальноосвітніх навчальних закладах.
2. Опишіть особливості психолого-педагогічного супроводу студентів з ООП у вищих навчальних закладах.
3. Проаналізуйте стратегію використання у викладанні технології «Диференційованої інструкції».
4. Проаналізуйте стратегію використання у викладанні технології «Прямого навчання».
5. Охарактеризуйте стратегію використання у викладанні технології «Навчання без помилок».
6. Опишіть стратегію використання методу взаємного навчання.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Список рекомендованих джерел

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавічюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські береги, 2020. 364 с.
3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. *Україн. часопис міжнар. права*. 2018. № 3. С. 121–125.
8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.	З.ф.
1.	Тема 1. Етика та філософія інклюзії	8	10
2.	Тема 2. Нормативно-правова база інклюзивної освіти	8	10
3.	Тема 3. Оптимальне пристосування освітнього простору	8	10
4.	Тема 4. Команда супроводу та взаємодія її членів	8	10
5.	Тема 5. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг	8	10
6.	Тема 6. Індивідуалізація освітнього процесу	6	10
7.	Тема 7. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з ООП	6	10
8.	Тема 8. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти	8	10
	Разом	60	80

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти» є складання письмового звіту за темами, вказаними в п. 6.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем.

Види індивідуальної роботи

1. Презентація наукового фільму, відео по темі.
2. Презентація першоджерел.
3. Презентація наукової статті.
4. Написання наукової статті для публікації.
5. Підготовка виступу на студентській конференції.

7. Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Види занять	Бали
1. Поточна складова оцінювання	
1.1. Етика та філософія інклюзії	7
1.2. Нормативно-правова база інклюзивної освіти	7
1.3. Оптимальне пристосування освітнього простору	7
1.4. Команда супроводу та взаємодія її членів	7
1.5. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг	7
1.6. Індуїдуалізація освітнього процесу	7
1.7. Професійна та психологічна готовність педагога до навчання дітей з ОПП	7
1.8. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП в закладах освіти	7
1.9. Індивідуальна робота	4
Всього поточна складова оцінювання:	60
2. Підсумкова складова оцінювання	
2.1. Модульний контроль №1	20
2.2. Модульний контроль №2	20
Всього підсумкова складова оцінювання:	40
Разом:	100

Сума балів за всі форми навчальної діяльності

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Для залік
90 – 100	зараховано
82 – 89	
74 – 81	
64 – 73	
60 – 63	
35 – 59	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Вовченко О. А. Детермінанти сучасного психологічного супроводу осіб з особливостями психофізичного розвитку в контексті особливостей українського менталітету. Теорія і практика сучасної психології. 2020. № 1, Т 3. С. 143–148.
2. Данілавичюте Е. А., Миронова С. П., Пахомова Н. Г., Таранченко О. М. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. Монографія / за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Волинські обереги, 2020. 364 с.

3. Колупаєва А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене : наук.-метод. посіб. Київ : Знання, 2018. 126 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2019. 326 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 164 с.
7. Миськів Л. І. Інклюзивна освіта України: особливості впровадження. Україн. часопис міжнар. права. 2018. № 3. С. 121–125.
8. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. 300 с.

Допоміжна література

1. Захарова Л. Г. Технології використання інноваційного інтерактивного обладнання в корекційно-розвитковій діяльності в умовах інклюзивно-ресурсних центрів : метод. рек. для фахівців ІРЦ та установ з інклюзивною формою навчання. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 108 с.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю [Електронний ресурс] / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767–VI від 16.12.2009. Документ 995_g71, чинна редакція від 06.07.2016. URL: zakon.rada.gov.ua
3. Луценко І. В. Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 «Корекційна

педагогіка» / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. Київ : Знання, 2017. 20 с.

4. Прасол Д. В., Корнієнко І. В., Чеканова О. С. та ін. Практичний психолог в інклюзивно-ресурсному центрі (Блок «Молодший шкільний вік») : метод. рек. / за заг. ред. Д. В. Прасола. Миколаїв : Вид. Торубара В. В., 2021. 624 с.

5. Шпак С. Г. 07-03-128S Силабус навчальної дисципліни «Психологія інклюзії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2023. 16 с.

6. Шпак С. Г. 07-03-392 Методичні вказівки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Психологія інклюзії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2023. 52 с.

7. Шпак С. Г. 07-03-42S Силабус навчальної дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього ступеня спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Рівне : НУВГП, 2021. 19 с.

8. Шпак С. Г. 07-03-232S Силабус навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2024. 12 с.

9. Шпак С. Г. 07-03-401M Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня

освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2024. 52 с.

10. Шпак С. Г. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища у вимірі європейських стандартів. Суспільні дисципліни як фактор формування цивілізаційної компетентності: сучасні освітні виклики і перспективи розвитку : монографія / За заг.ред. проф. Ю. Олексіна. Рівне: О. Зень, 2024. 100 с. С. 40-48.

9. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олексі Новака, 75. URL: <https://nuwm.edu.ua/telefonnyi-dovidnyk/item/biblioteka>

2. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>

3. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/

4. Наукометричні бази НУВГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>

5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, Олександра Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>

6. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська,44). URL: <http://www.cbc.rv.ua>.

7. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія». URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64412

8. Закон України «Про вищу освіту» / Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 09.08.2019, підстава – 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

9. Закон України «Про загальну середню освіту». Документ 651-XIV, чинний, поточна редакція Редакція від 09.08.2019,

підстава – 2745-VIII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

10. Захарчук М. Є. Проблеми формування професійної компетентності викладача в умовах впровадження інклюзивної освіти в Україні. URL:
<http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/pedagogika/ZaharchukKluchkovska>.

11. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». URL:
<http://www.education-inclusive.com/shho-take-inklyuziya>.

12. Конвенція про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009. Документ 995_g71, чинний, поточна редакція. Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71

13. Конвенція про права людини. URL:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021

14. Конвенція про права дитини. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021

15. Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні URL:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021

16. Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженим фізичними можливостями / Указ Президента України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

17. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання Наказ МОН № 912 від 01.10.10 року. URL:
http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/

18. Кучерук О. С. Компетентнісний підхід як основа підготовки майбутнього вчителя до реалізації завдань інклюзивного навчання. URL:
<http://gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/pedagogika/ZaharchukKluchkovska>.

19. Логопедична онлайн-служба «Коректолог» URL:
<https://korektolog.com>

20. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015–2016 навчальному році. URL: mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
21. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 року N 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п>
23. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Резолюція. Прийнята Генеральною Асамблеєю (за доповіддю Третього комітету (A/48/627)) URL: <http://npu.edu.ua!/e-book/book/html>
24. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю / Конвенцію ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009. Документ 995_g72, чинний, поточна редакція – Редакція від 06.07.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g72
25. ЮНЕСКО. 2013. Підсумковий документ технічної консультації з питання виховання глобальної громадянськості. Виховання в душі глобальної громадянськості: нова перспектива. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002241/224115E.pdf>
26. ЮНЕСКО. 2006. Всесвітня доповідь по моніторингу ОДВ 2006 р. Грамотність: життєва необхідність, с. 154.

URL: [http:// www.unesco.org/ education/ GMR2006/ full/ chapt6_eng.pdf](http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt6_eng.pdf).

27. Project «Quality Education for Children at Social Risk. Individualisation and learning support», Supported by the Estonian Ministry of Foreign Affairs Developmental Cooperation program, 2016.